

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «Управління оборотними активами (за матеріалами

КРБП «МОДЕРН»»

(назва теми)

Виконав(ла): студент(ка) магістратури за
спеціальністю

072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Щербановська А.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н. доцент Ткачук Н.М.

(науковий ступінь, вчене
звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(науковий ступінь, вчене
звання, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1.Економічний зміст оборотних активів підприємства, їх склад і класифікація.....	6
1.2. Оборотні активи як об'єкт системи управління діяльністю підприємства.....	
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА МАТЕРІАЛАХ КРБП «МОДЕРН»).....	
2.1.Загальна фінансово-організаційна характеристика діяльності КРБП «Модерн».....	
2.2. Оцінка ефективності управління оборотними активами підприємства.....	
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ КРБП «МОДЕРН».....	
3.1.Оптимізація джерел фінансування оборотних активів на підприємстві.	
3.2. Вдосконалення механізму управління оборотними активами підприємства.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Оборотні активи будь-якого підприємства являють собою складну економічну категорію, в якій переплітається безліч теоретичних і практичних аспектів. Тому організація ефективної системи їх управління є одним із найважливіших питань що стоїть перед сучасними управлінцями.

У першу чергу, управління оборотними активами підприємства направлено на їх формування в необхідному і достатньому обсязі при найменших витратах, а також на підвищення ефективності їх використання. Ця проблема особливо актуальна для підприємств, де велика частка коштів зосереджена в оборотних активах, наприклад у будівельній галузі.

Теоретичні та практичні аспекти системи управління оборотними активами підприємства, включаючи визначення поняття оборотних активів, їх раціональне формування та ефективне використання, висвітлені в роботах таких вчених-економістів, як: Білик М. Д., Бондаренко О. С., Власова Н. О., Голубко А. І. Дейнека О. В., Дядюк М. А., Мордань Є. Ю., Сумченко А. О., Соляник Л. Г., Стоянова-Коваль С. С., Тимощенко Ю. М., Чобіток В. І., Чухно І. С., Шарова С. В., Швець Ю. О., Ящук Д. Л. та ін.

Аналіз праць видатних науковців дозволив зробити висновок про необхідність подальшого дослідження особливості організації системи управління оборотних активів враховуючи галузевий аспект та зарубіжний досвід.

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є вивчення напрямів формування та ефективного використання оборотних активів будівельного підприємства.

Дана мета потребує вирішення таких завдань:

– дослідити економічний зміст оборотних активів підприємства, склад і класифікацію;

- охарактеризувати чинники впливу на ефективність використання оборотних активів;
- обґрунтувати методи оцінки ефективності формування і використання оборотних активів підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику КРБП «Модерн»;
- дослідити діючу систему управління оборотними активами КРБП «Модерн»
- здійснити аналіз динаміки, складу та ефективності використання оборотних активів КРБП «Модерн»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності управління оборотними активами КРБП «Модерн».

Об’єктом дослідження є система управління оборотними активами в КРБП «Модерн».

Предметом дослідження є оборотні активи КРБП «Модерн».

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи: спостереження, порівняння, узагальнення, абстрагування, формалізація, аналіз і синтез ранжирування, а також аксіоматичний, гіпотетичний, історичний і системні методи; статистичного дослідження, формалізації, фінансово-економічного, системного та порівняльного аналізу – для дослідження особливостей і тенденцій аналізу оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування; графічний – для наочного відображення динаміки змін досліджуваних показників; системного підходу – для систематизації проведених розрахунків і обґрунтування пропонованих заходів.

Практична значущість проведеного дослідження полягає у розробці напрямів удосконалення процесу управління оборотними активами в КРБП «Модерн».

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані шляхом участі в III Міжнародній студентській науковій конференції «Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень»¹⁰

грудня 2021 р., м. Трускавецьта опубліковано тези на тему: «Управління оборотними активами як один із елементів системи управління підприємством» і в Міжнародній науково-практичній конференції «MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC EXPLORATIONS» 10-12 січня 2022р., Amsterdam, Netherlands та опубліковано тези на тему: «Оцінка ефективності управління оборотними активами КРБП «Модерн»».

Структура роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається зі вступу, 3 розділів, 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 50 найменувань та 8 додатків. Загальний обсяг роботи 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст оборотних активів підприємства, їх склад і класифікація

Проблема оцінки рівня забезпеченості підприємств оборотними активами, джерел їх фінансування, визначення ефективності використання та їх якісного нормування дуже складна та актуальна з позиції прийняття стратегічних управлінських рішень на кожному підприємстві.

За таких умов стає важливим правильне визначення суті оборотних активів, їх складу та класифікації.

Можна виокремити три найбільш вживаних визначення оборотних активів: як вартість товарно-матеріальних цінностей; як вартості оборотних фондів та фондів обігу; як авансованої вартості, що функціонує у формі оборотних виробничих фондів і фондів обігу [14, с. 243].

Розглянемо їх більш детально в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Визначення «оборотних активів» в науковій літературі

№	Автор	Характеристика економічної категорії
1	Ізмайлова Н. В. [19]	економічна сутність полягає у втілених в них грошових коштах, які повністю споживаються чи реалізуються впродовж одного виробничого циклу (або протягом 12 місяців) при здійсненні операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що сприяє безперервності виробничо-комерційного циклу, а також дозволяє підтримувати достатній рівень ліквідності і прибутковості підприємства
2	Бланк І.О. [6]	сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують його поточну виробничо-комерційну діяльність і повністю споживаються протягом одного операційного

3	Брейлі Р., Майєрс С. [29]	це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти
---	------------------------------	---

Продовження таблиці 1.1

4	Демченко Т. А. [12]	сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі
5	Ільєнкова С. Д. [17]	фінансові ресурси, вкладені в об'єкти, використання яких здійснюється фірмою або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого періоду часу
6	Ковальов В. В. [21]	трактуються як натурально-речовинна категорія, тобто як засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції

*Примітка. Сформовано автором на основі [6, 12, 17, 19, 21, 29]

З проведеного дослідження можна зробити висновок, що категорії «оборотні активи» і «оборотні кошти» є самостійними, ототожнювати їх невірно, що підтверджується різницею у деяких характеристиках: різні складові, різна тривалість періоду для функціонування, оборотні активи витрачаються у процесі виробництва, тоді як оборотні кошти авансовані у виробництво, тому вони «не витрачаються і не споживаються», внаслідок чого оборотні кошти виступають проміжною ланкою між активом і пасивом балансу.

Також, терміни «оборотні активи» і «оборотний капітал» ототожнювати невірно через те, що оборотний капітал виступає джерелом формування складових оборотних активів, тобто він фіксується в пасиві балансу, тоді як оборотні активи відображають характер їх розміщення і є частиною активу балансу.

Отже, оборотним активам підприємства притаманні наступні основні економічні ознаки:

1. оборотні активи являють собою ресурс, контрольований підприємством;
2. оборотні активи є ресурсом, від якого підприємство очікує надходження майбутніх економічних вигод (економічного ефекту);

3. основу оборотних активів становлять ресурси, призначені для споживання чи реалізації впродовж операційного циклу або в термін до одного року.

До складу оборотних активів входить сукупність елементів, що утворює оборотні виробничі фонди і фонди обігу. Для визначення їх оптимального фінансування велике значення має склад оборотних активів підприємств, до яких відносяться:

1. Запаси товарно-матеріальних цінностей.
2. Дебіторська заборгованість.
3. Кошти в розрахунках.
4. Грошові кошти [32, с. 45].

Важливе значення для організації належної системи управління оборотними активами є їх класифікація (рис.1.1)

Рисунок 1.1 –Класифікація оборотних активів

*Примітка. Сформовано автором на основі [22]

Оборотні активи, як фінансова категорія, розкривають свою сутність при виконанні відповідних функцій.

В сучасній економічній літературі виділяють дві функції: виробничу та розрахункову(рис.1.2).

Рисунок 1.2 – Класифікація оборотних активів

*Примітка. Сформовано автором на основі [3, 6, 12, 19, 22, 35,46]

Отже, оборотні активи – це ті активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства. Тому забезпечення стійкого розвитку підприємств буде залежати від вибору ефективної стратегії використання й формування їх активів, в тому числі оборотних активів. Для прийняття вірних управлінських рішень потрібен чіткий аналіз використання оборотних активів.

1.2. Оборотні активи як об'єкт системи управління діяльністю підприємства

Для організації оптимальної системи управління будь-яким підприємством потрібно визначити ефективні напрямки формування його оборотних активів та їх використання.

Оборотні активи відіграють визначальну роль у діяльності суб'єкта господарювання, тому що рівень ефективності їх використання покращує діяльність підприємства, підвищує його економічний потенціал і, як наслідок, рівень прибутковості. Але разом з цим окремі проблеми щодо управління оборотними активами вітчизняних підприємств на даний час все ж таки залишилися невирішеними та потребують додаткового дослідження і подальших розробок.

Управління оборотними активами слід розглядати як складний процес, що передбачає виконання наступних завдань:

- прискорення оборотності оборотних активів;
- формування оптимального обсягу оборотного капіталу, що забезпечує безперервний операційний процес;
- удосконалення складу та структури оборотних активів;
- зростання конкурентоспроможності та платоспроможності підприємства.

З метою і завданнями управління оборотними активами тісно пов'язані принципи на основі яких базується виконання відповідних завдань (рис.1.3).

Для здійснення ефективної господарської діяльності розмір оборотних активів на підприємстві має бути оптимальний

Рисунок 1.3 – Принципи управління оборотними активами підприємства

*Примітка. Сформовано автором на основі [3, 6, 12, 19, 22, 35,46]

Також тісно пов'язані функції, здійснення яких забезпечить реалізацію поставлених завдань (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 – Функції управління оборотними активами підприємства

*Примітка. Сформовано автором на основі [3, 6, 12, 19, 22, 35,46]

Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою

забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [3, с. 32–36].

Важливе значення в системі управління оборотними активами є виокремлення чітких етапів здійснення даного процесу (рис.1.5)

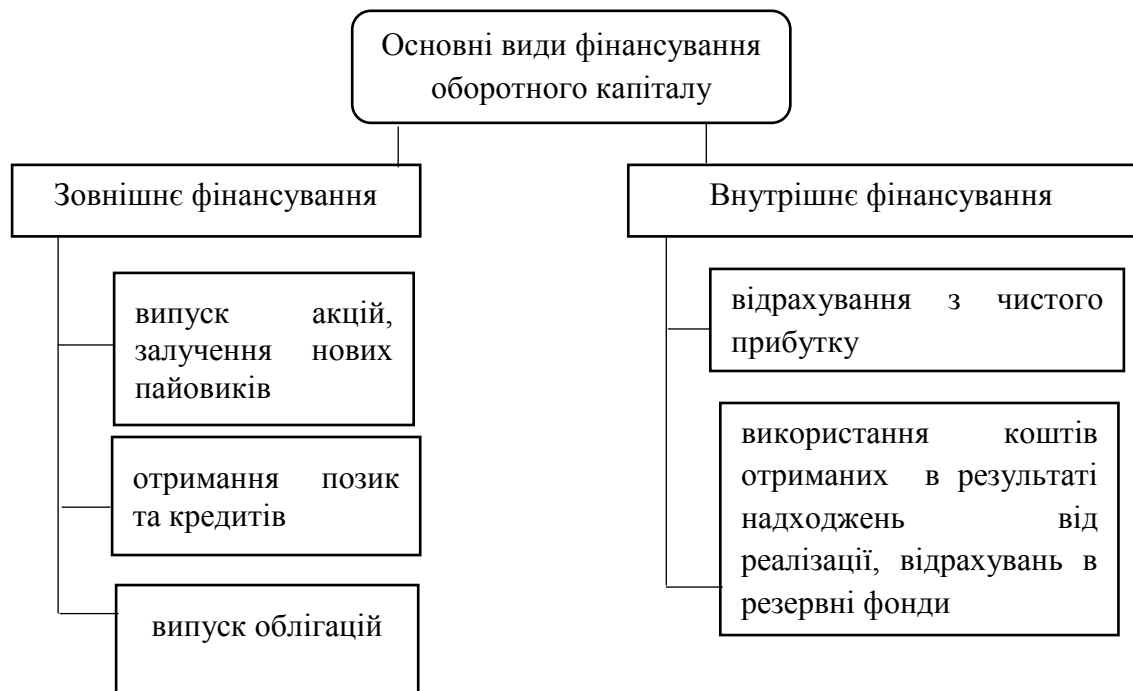
Рисунок 1.5 – Етапи управління оборотними активами підприємства в сучасних умовах

*Примітка. Сформовано автором на основі [3, 6, 12, 19, 22, 35, 46]

Особливу увагу слід приділити правильному вибору джерел формування оборотних активів. Оскільки кон'юнктура ринку постійно змінюється, внаслідок чого змінюються потреби підприємства в оборотному капіталі, тому покрити такі потреби лише за рахунок власних джерел стає неможливим і виникає необхідність залучити позикові кошти.

В фінансовій практиці вирізняють дві форми фінансування оборотного капіталу: зовнішню та внутрішню (рис.1.3).

Внутрішні та зовнішні джерела фінансування оборотного капіталу відображаються в пасиві балансу підприємства. За розміром свого формування чи залучення, вони мають відповідати наявним оборотним коштам підприємства, вартість яких відображена в активі.

Рисунок 1.6 – Основні види фінансування оборотного капіталу

*Примітка. Сформовано автором на основі [28]

Ми підтримуємо думку групи науковців, які для здійснення ефективного управління оборотними активами підприємства вказують на необхідність проведення менеджерами таких заходів, а саме:

1) оптимізувати розмір грошових коштів через постійний контроль за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через підтримання відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які у разі необхідності можуть швидко перетворитися на грошові кошти, що дає можливість підтримувати платоспроможність підприємства на належному рівні;

2) оптимізувати структуру і склад оборотних активів за допомогою прискорення оборотності оборотних активів у цілому та окремих їхніх елементів;

3) оптимізувати структуру товарів шляхом зменшення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність та хороший рівень попиту;

4) оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

5) оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків тощо;

6) скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості і некритичного уповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам;

7) підвищити рентабельність підприємства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій [45, с. 230-239].

Отже можна зробити висновок, що ефективність використання оборотних активів впливає на чинник підвищення фінансового стану підприємства і служить одним з найголовніших чинників в системі їх управління.

Оскільки правильна організація, збереження і ефективність використання оборотних коштів мають велике значення для забезпечення безперервного операційного процесу суб'єкта господарювання, його стійкого фінансового стану, збільшення накопичення національного багатства країни.

РОЗДІЛ 2

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА МАТЕРІАЛАХ КРБП «МОДЕРН»)

2.1. Загальна фінансово-організаційна характеристика діяльності КРБП «Модерн»

Представником будівельної галузі в Хмельницькій області є КРБП «Модерн». Підприємство зареєстровано 22.06.1994 року

Юридична адреса: 32100, Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, селище міського типу Ярмолинці, вул. Чапаєва, будинок 1 А.

Директор: Чепрак Віктор Володимирович (додаток А).

Основні послуги, які надає підприємство:

- Будівництво житлових і нежитлових будівель.
- Інші будівельно-монтажні роботи.
- Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням (додаток Б).

Майно КРБП «Модерн» складають виробничі та невиробничі фонди та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в самому балансі підприємства.

Основні показники діяльності підприємства представлені в табл.2.1.

Таблиця 2.1 Показники стану майна КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр., (тис.грн.)

№	Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)			
							2017р. до 2016р	2018р. до 2017р.	2019р. до 2018р.	2020р. до 2019р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Необоротні активи	1390	1610	1652,7	4453,6	5578,7	+220	+42,7	+2800,9	+1125,1
2	Оборотні активи	3962	5869	6515,6	8660,5	9661,6	+1907	+646,6	+2144,9	+1001,1
3	Власний капітал	2140	2080	2163,9	6012,5	6139,5	-60	+83,9	+3848,6	+127,0
4	Довгострокові зобов'язання	-	-	580,9	1228,1	1228,1	-	+580,9	+647,2	-

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5	Поточні зобов'язання	3212	5399	5423,5	5873,5	7872,7	+2187	+24,5	+450	+1999,2
6	Чистий дохід	14360	16241,5	19529,6	29388,7	32450,5	+1881,5	+3288,1	+9859,1	+3061,8
7	Витрати	13482,3	15258,3	18524,0	28024,0	31081,0	+1776	+3265,7	+9500	+3057
8	Чистий прибуток	720,4	807,1	896,5	1193,9	1136,2	+86,7	+89,4	+297,4	-57,7

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Як можна побачити з наведених розрахунків за п'ять років підприємство здійснювало свою діяльність нарощуючи при цьому свої потужності, про що свідчать його показники. Так зростання основних фондів основному відбулось у 2019 році на 2800,9 тис.грн. в наслідок закупівлі нового будівельного обладнання. Оновлення основних засобів також відбулось і в 2020 році на 1125,1 тис.грн.

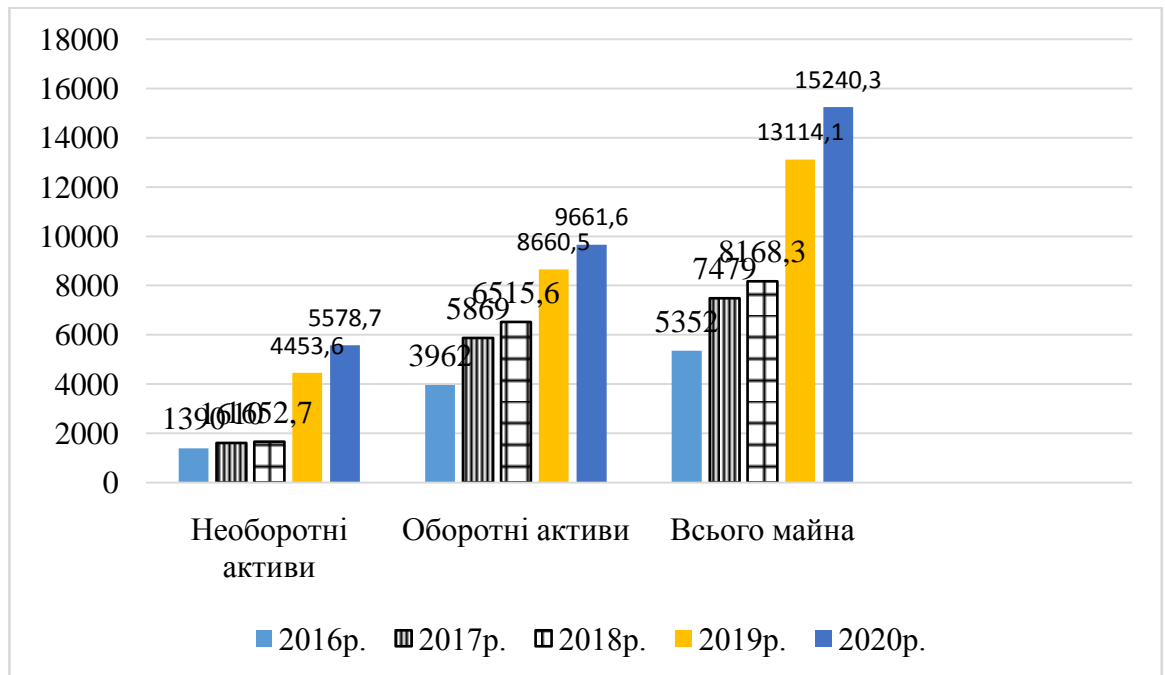
Враховуючи специфіку діяльності підприємства (будівельна галузь) можна також спостерігати зростання оборотних активів в 2017 році на 1907 тис.грн, в 2018 році на 646,6 тис.грн, в 2019 році на 2144,9 тис.грн. в 2020 році на 1001,1 тис.грн. відповідно.

Розширення обсягів будівельних послуг зумовило необхідність залучення довгострокових кредитів у 2018 році та зростання довгострокової заборгованості на 647,2 тис.грн. в 2019 році.

Закупівля будівельних матеріалів у свою чергу вплинула на зростання поточних зобов'язань особливо у 2020 році на 1999,2 тис.грн.

Дані таблиці також показують, що КРБП «Модерн» ефективно використовує свої наявні оборотні та необоротні активи, оскільки результатом діяльності підприємства за 5 років є прибуток.

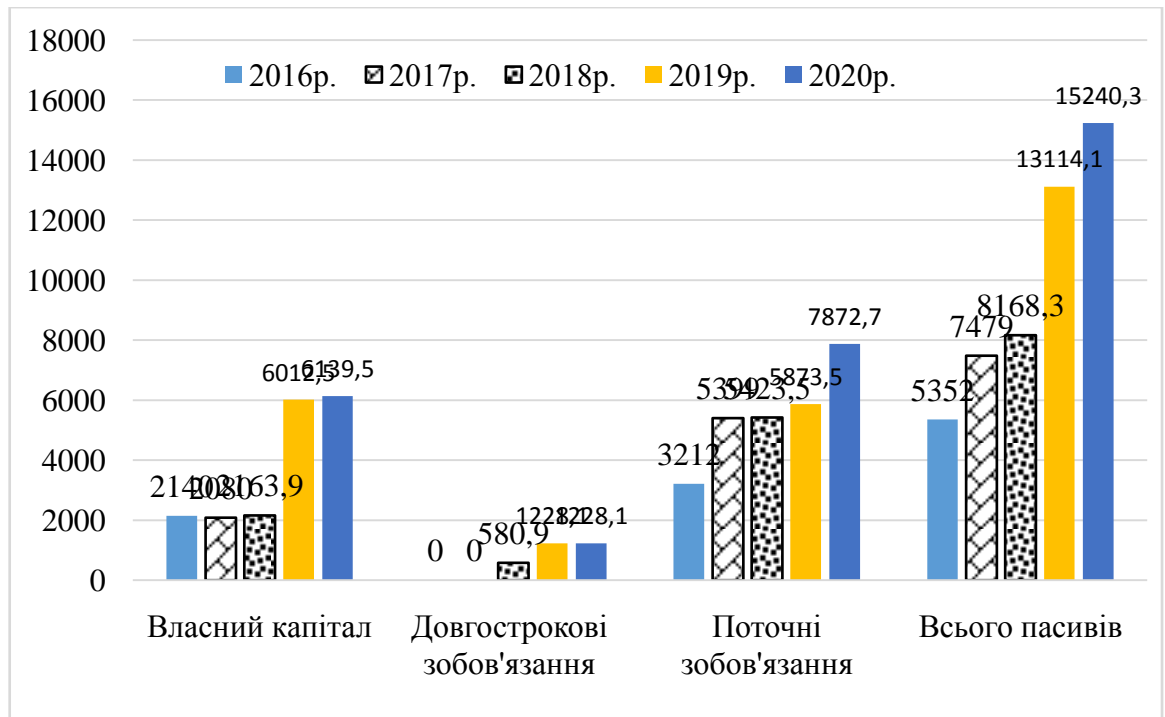
Для ілюстрації динаміки змін, що відбулись в складі майна підприємства розглянемо більш детально динаміку активів за п'ять років та джерел їх формування. (рис. 2.1 та рис. 2.2).

Рисунок 2.1–Динаміка активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр.,(тис.грн.)

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Отже, можна побачити з рис.2.1. значне зростання майна підприємства, за рахунок створення основних фондів та придбання ТМЦ.

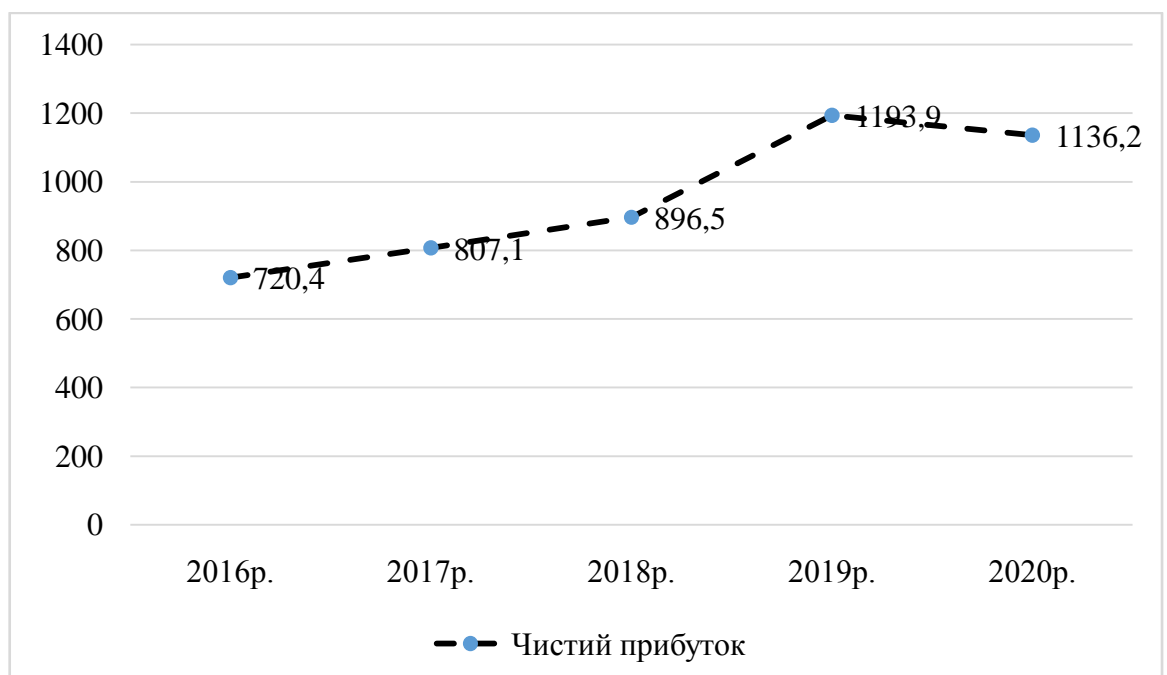

Рисунок 2.2– Динаміка пасивів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр.,(тис.грн.)

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Отже, підприємство здійснює свою діяльність за рахунок залучених коштів, за досліджуваний період зобов'язання перевищують власний капітал.

Разом з цим підприємство працює прибутково, сума прибутку відповідно за даний період склала: 2016 р. – 720,4 тис. грн, 2017 р. – 807,1 тис. грн., 2018 р. – 896,5 тис. грн., 2019 р. – 1193,9 тис. грн, 2020 р. – 1136,2 тис. грн. (рис. 2.3).

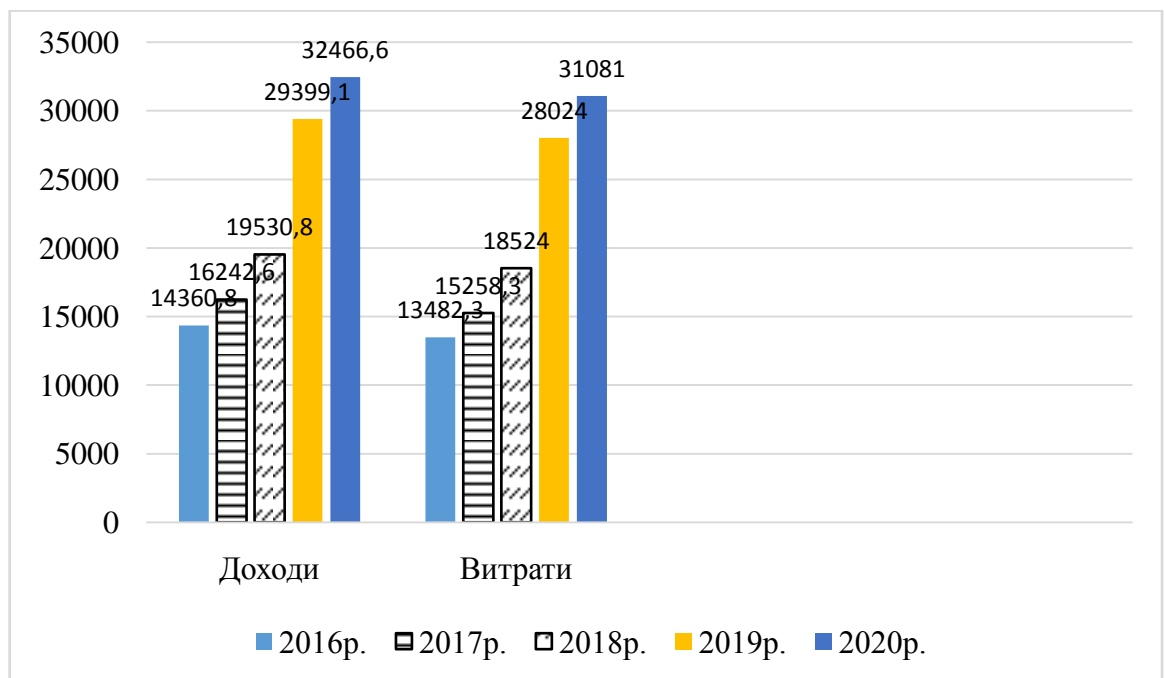

**Рисунок 2.3– Фінансові результати діяльності КРБП «Модерн»
за 2016-2020 рр.,(тис.грн.)**

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Такі позитивні зміни відбулись за рахунок зростання чистого доходу відповідно: в 2017 році на 1881,5 тис. грн., в 2018 році на 3288,1 тис.грн., в 2019 році на 9859,1 тис.грн., в 2020 році на 3061,8 тис.грн.

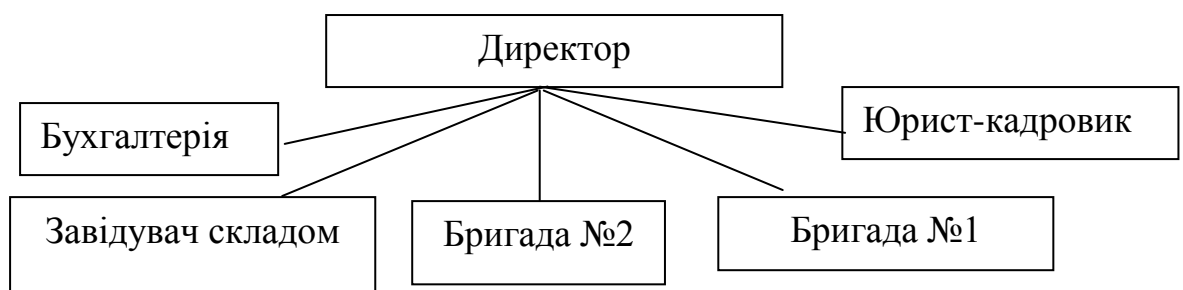
За 2016-2020рр. підприємство одержало достатню кількість доходів щоб перекрити витрати (хоча зростання обсягів діяльності призвело також і до їх зростання) за звітний період та отримати прибуток (рис. 2.4).

**Рисунок 2.4–Динаміка доходів та витрат КРБП «Модерн»
за 2016-2020 рр.,(тис.грн.)**

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Організаційна структура системи управління КРБП «Модерн» наведена на рис. 2.5.

Рисунок 2.5–Організаційна структура КРБП «Модерн»

*Примітка. Сформовано автором

Ведення бухгалтерського обліку в КРБП «Модерн» здійснює головний бухгалтер.

Підприємство обрало спрощену форму обліку, автоматизовану за допомогою програми «1С:Підприємство».

Для чіткої та злагодженої організації роботи на підприємстві розроблено Наказ «Про облікову політику».

Наказ про облікову політику – це документ внутрішнього користування, який підписують особи, що мають право першого та другого підпису (традиційно – керівник та головний бухгалтер або бухгалтер).

При складанні наказу, крім факторів нормативно-правового характеру, необхідно також враховувати:

- юридичний статус підприємства (форма власності та організаційно-правова форма),
- галузеву специфіку підприємства,
- наявність кваліфікованих бухгалтерських кадрів та ін.

Сам наказ має повно відображати особливості організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності на підприємстві. Форма та зміст наказу на сьогодні не регламентуються.

Внесення змін до Наказу про облікову політику протягом поточного року не допускається. Цю принципову норму регламентує чинний Закон. Будь-яка зміна положень облікової політики має бути обґрунтована і відображена у пояснювальній записці до річного звіту підприємства.

Основні елементи облікової політики КРБП «Модерн» представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 Елементи облікової політики КРБП «Модерн»

№	Елемент облікової політики	Зміст облікової політики
1	2	3
1	Організація облікового процесу	Основні напрями господарської діяльності, види послуг, центри фінансової відповідальності та управління, визначення відповідальних за ведення бухгалтерського обліку, їх обов'язки та відповідальність
2	Методика та порядок ведення облікового процесу	Форма обліку, методика обліку, перелік центрів витрат та сфер відповідальності, перелік об'єктів обліку, перелік і склад статей калькуляції послуг
3	Технічне забезпечення облікового процесу	Робочий план рахунків, перелік реєстрів бухгалтерського обліку, перелік первинних документів, склад і форми фінансової звітності, строки та порядок її подання

Продовження таблиці 2.2

1	2	3
4	Додатки	Робочий план рахунків, графік документообігу, перелік форм фінансової звітності та ін.

*Примітка. сформовано автором

Для забезпечення своєчасного складання фінансової звітності на підприємстві складено Зведений графік робіт по складанню звітності, який затверджено керівником КРБП «Модерн».

Перед складанням звітності на підприємстві проводиться обов'язково інвентаризація всіх активів, зобов'язань та документів підприємства. При проведенні інвентаризації керуються Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 року №879. За результатами інвентаризації перевіряють достовірність облікових даних, інвентаризація є також важливим засобом контролю збереження активів підприємства.

Фінансова звітність КРБП «Модерн» складається у порядку, установленому Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 року № 39.

2.2. Оцінка ефективності управління оборотними активами підприємства

Будівельним підприємствам притаманний ряд характерних особливостей, зумовлених специфікою галузі. Основними із таких особливостей є матеріаломісткий операційний процес та тривалий період з моменту початку будівельних робіт до моменту закінчення будівельного контракту. За таких умов виникає об'єктивна необхідність здійснювати ефективне управління оборотними активами підприємства, а саме: запасами, грошовими коштами та дебіторською заборгованістю.

Для визначення поточного стану оборотних активів КРБП «Модерн» та ефективності їх використання розглянемо детально їх динаміку та структуру.

Таблиця 2.3 Показники стану та динаміки оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр., (тис.грн.)

№	Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)			
							2017р. до 2016р	2018р. до 2017р.	2019р. до 2018р.	2020р. до 2019р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Запаси	3210	4836	5112,4	6008,4	6540,5	+1626	+276,4	+896	+532,1
2	Дебіторська заборгованість	10	18	25,6	1609,1	1980	+8	+7,6	+1583,5	+370,9
3	Грошові кошти та їх еквіваленти	620	874	1175,9	753,9	812	+254	+301,9	-422	+58,1
4	Витрати майбутніх періодів	28	41	35	27	31	+13	-6	-8	+4
5	Інші оборотні активи	94	100	166,7	262,1	298,1	+6	+66,7	+95,4	+36
	Оборотні активи	3962	5869	6515,6	8660,5	9661,6	+1907	+646,6	+2144,9	+1001,1

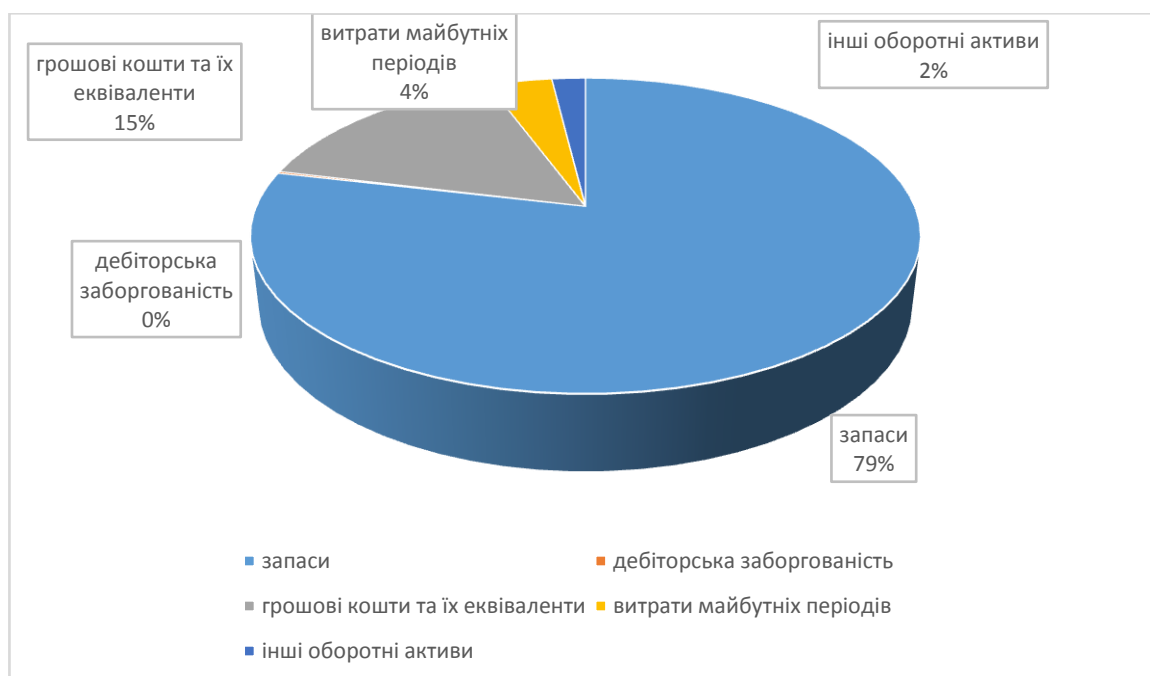
*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

З таблиці 2.3 можна зробити висновки про постійне зростання оборотних активів за п'ять років. Такі зміни відбулись в основному за рахунок збільшення запасів будівельних матеріалів, а саме в 2017 році на 1626 тис. грн., в 2018 році на 276,4 тис.грн., в 2019 році на 896 тис.грн., в 2020 році на 532,1 тис.грн. Також у зв'язку пандемією в 2019-2020рр. різко зросла дебіторська

заборгованість на 1585,5 тис.грн. та 370,9 тис. грн. відповідно. В той же час в 2019 році грошові кошти підприємства зменшились на 422 тис.грн., що є негативним фактором.

Розглянемо структуру оборотних активів КРБП «Модерн» та її зміни за п'ять років (рис.2.6-2.10).

Як можна побачити з рис.2.6 найбільша питома вага в структурі оборотних активів підприємства на лежить виробничим запасам – 79%, в свою чергу грошові кошти складають –15%, найменша питома вага належить дебіторській заборгованості оскільки підприємство в 2016 році працювало в основному за умови передоплати.

Рисунок 2.6 - Структура оборотних активів КРБП «Модерн» в 2016 році

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуВ

Таку ж динаміку можна спостерігати і 2017 році (рис.2.7).

Рисунок 2.7 - Структура оборотних активів КРБП «Модерн» в 2017 році

*Примітка. Сформовано автором на основі додатку В

В 2018 році зростають незначно на 3% грошові кошти підприємства, при цьому найбільша питома вага залишається за запасами – 78% (рис.2.8).

Рисунок 2.8 - Структура оборотних активів КРБП «Модерн» в 2018 році

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуГ

У свою чергу вже в 2019 році у зв'язку з впливом пандемії ми можемо спостерігати значне зростання дебіторської заборгованості на 18,6%, що вплинуло на зменшення грошових коштів компанії на 9% (рис.2.9).

Рисунок 2.9 - Структура оборотних активів КРБП «Модерн» в 2019 році

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуД

Зростання дебіторської заборгованості підприємства ми можемо спостерігати і в 2020 році до 20% та одночасне зменшення грошових коштів до 8% (рис.2.10).

Рисунок 2.10 - Структура оборотних активів КРБП «Модерн» в 2020 році

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуЖ

Ефективність використання оборотних активів КРБП «Модерн» також можна визначити за допомогою ряду коефіцієнтів, до яких відносять:

1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини оборотних активів підприємства [5]:

$$Коба = ЧД / ОА , \quad (2.1)$$

де ЧД - чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;

ОА – оборотні активи підприємства.

2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості [5]:

$$Кобдз = ЧД / ДЗ , \quad (2.2)$$

де ДЗ - середньорічні залишки дебіторської заборгованості.

3. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції (С) до середньорічної вартості матеріальних запасів (МЗ) характеризує швидкість реалізації товарноматеріальних запасів підприємства [5]:

$$Кобмз = С / МЗ , \quad (2.3)$$

4. Тривалість обороту оборотних активів розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності оборотних активів [6]:

$$Тоб_{oa} = 360 / Коб_{oa} , \quad (2.4)$$

5. Строк погашення дебіторської заборгованості розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості [29]:

$$Тоб_{дз} = 360 / Коб_{дз} , \quad (2.5)$$

6. Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом відображає частку власного оборотного капіталу в загальній величині оборотних активів , і визначається за формулою [5]:

$$K_{\text{забвок}} = \text{ВОК} / \text{ОА} \quad (2.6)$$

де ВОК – власний оборотний капітал.

7. Коефіцієнт забезпечення матеріальних записів власними оборотними коштами. Даний коефіцієнт показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових [26]: ,

$$K_{\text{забз}} = \text{ВОК} / 3 \quad (2.7)$$

де 3 - середньорічна вартість запасів підприємства;

Нормальним явищем є рівень коефіцієнта 60 – 80%. Деякі автори називають критичну величину – 50%.

8. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів показує величину прибутку, яка припадає на одну гривню оборотних активів, розраховується за формулою [6]:

$$P_{\text{ОА}} = \text{ЧП} / \text{ОА} \times 100\%, \quad (2.8)$$

де ЧП – величина чистого прибутку або збитку, отриманого підприємством.

Визначимо відповідні коефіцієнти для КРБП «Модерн» (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 Показники ефективності використання оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр., (тис.грн.)

№	Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)			
							2017р. до 2016р	2018р. до 2017р.	2019р. до 2018р.	2020р. до 2019р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,62	2,77	3,0	3,39	3,36	-0,85	+0,23	+0,39	-0,03
2	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1436	902,3	781,2	18,3	16,4	-533,7	-121	-762,9	-1,9
3	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	4,1	3,1	3,5	4,1	4,2	-1	+0,4	+0,6	+0,1
4	Тривалість обороту оборотних	99	130	120	106	107	+31	-10	-14	+1

	активів									
5	Строк погашення дебіторської заборгованості	0,3	0,4	0,5	20	22	+0,1	+0,1	+19,5	+2
6	Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,19	0,08	0,08	0,18	-0,04	-0,11	-	+0,1	+0,22
7	Коефіцієнт забезпечення матеріальних записів власними оборотними коштами	0,23	0,10	0,11	0,26	0,09	-0,13	+0,01	+0,15	-0,17
8	Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	18,2	13,7	13,8	13,8	11,8	-4,5	+0,1	-	-2

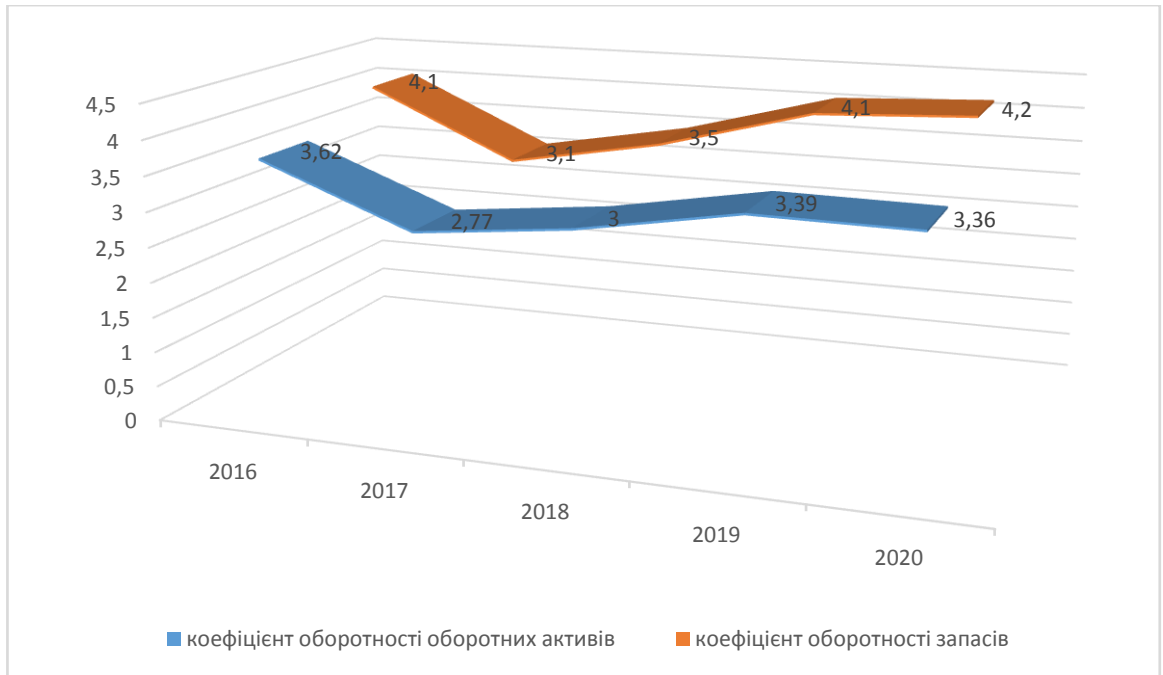
*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Отже, з вище проведених розрахунків можна зробити висновки, що в середньому 3 рази за рік оборотні активи використовуються в операційному процесі підприємства. в свою чергу будівельні матеріали за рік використовуються 3-4 рази. Тривалість 1 обороту оборотних активів складає: 2016 р. – 99 днів, 2017 р. – 130 днів, 2018 р. – 120 днів, 2019 р. – 106 днів, 2020р. – 107 днів.

Зростання розміру дебіторської заборгованості негативно вплинуло на її оборотність та тривалість періоду погашення, особливо дані проблеми притаманні 2019-2020 рокам.

Зростання дебіторської заборгованості та зменшення грошових коштів призвели до зниження рентабельності оборотних активів з 18,2% в 2016 році до 11,85 в 2020 році.

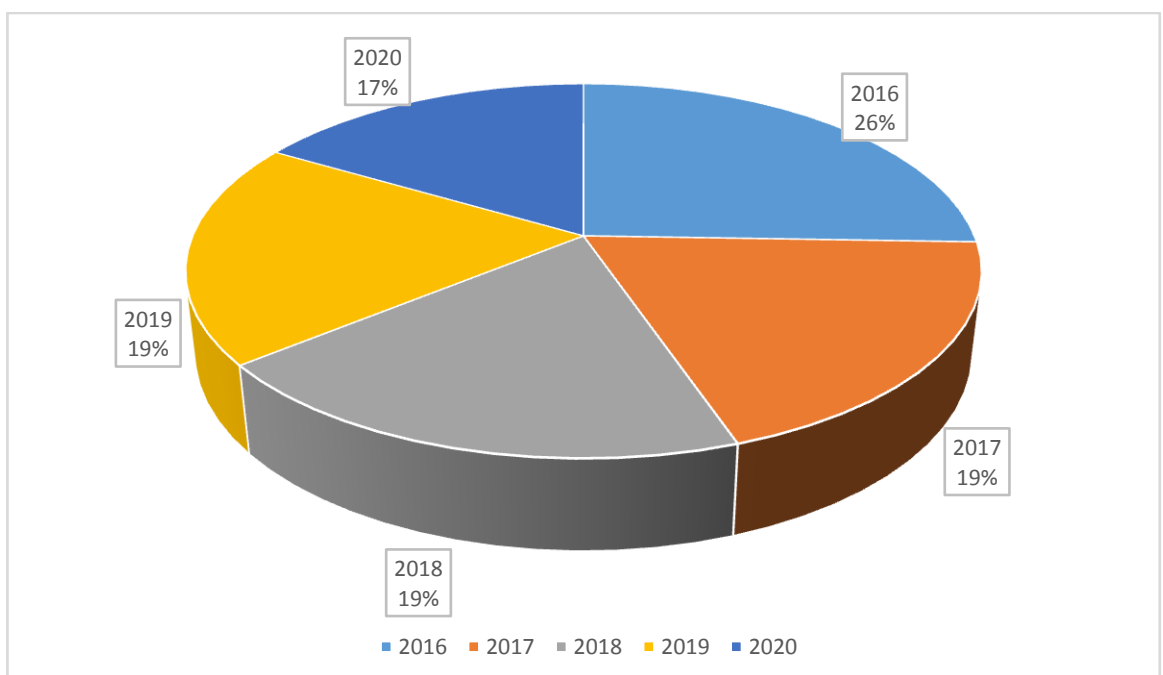
Динаміка показників ефективності використання оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр. представлена на рис.2.11.

Рисунок 2.11 – Динаміка показників ефективності використання оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр.

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Динаміка рентабельності оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр. представлена на рис.2.12.

Рисунок 2.12 – Динаміка рентабельності оборотних активів КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр.

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Однією із ознак ефективного управління оборотними активами підприємства є дотримання так званого «золотого правила». Золоте правило фінансування називають також золотим банківським правилом, або правилом узгодженості строків. Це правило вимагає, щоб строки, на які мобілізуються фінансові ресурси, збігалися зі строками, на які вони вкладаються в реальні чи фінансові інвестиції, тобто перетворюються в оборотний капітал. Це означає, що фінансовий капітал має бути мобілізований на строк, не менший від того, на який відповідний капітал авансується в оборотні активи підприємства.

Підприємство, додержуючись вимог золотого правила фінансування, забезпечує собі стабільну ліквідність та платоспроможність[19].

Необоротні активи	Власний капітал Довгострокові пасиви
Оборотні активи	Короткострокові пасиви

Рисунок 2.13 – Умови золотого правила балансу

*Примітка. Сформовано автором на основі[19]

На практиці застосовуючи золоте правило фінансування, користуються двома умовами, що виражають його зміст, а саме:

– питома вага довгострокових активів у довгострокових пасивах повинна бути меншою від одиниці;

– короткострокові активи повинні перевищувати короткостроковий капітал (рекомендоване значення більше ніж 1,0).

У разі додержання золотого правила фінансування фінансова рівновага забезпечується за таких умов:

- інвестований капітал своєчасно (у передбачені строки) вивільняється в результаті господарської діяльності;
- існує можливість пролонгації строків повернення капіталу;
- платежі, строк оплати яких настав, можна здійснити за рахунок надходжень від операційної та інвестиційної діяльності.

Розрахунки дотримання золотого правила фінансування КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр. представлені у таблиці 2.5.

Дані таблиці 2.5 свідчать про дотримання золотого правила фінансування КРБП «Модерн» за двома умовами (виняток 2020 рік). Так, довгострокові активи складають в довгострокових пасивах в 2016 році 65%, в 2017 році 77%, в 2018 році 75%, в 2019 році 77%, а в 2020 році – 107%.

У свою чергу короткострокові активи підприємства перевищують поточні зобов'язання та забезпечення в 2016 році на 1,23 разів, в 2017 році на 1,09 разів, в 2018 році на 1,2 разів, в 2019 році на 1,47 разів, а в 2020 році – на 1,23 разів.

Таблиця 2.5 – Показники дотримання золотого правила фінансування на КРБП «Модерн» за 2016-2020 рр.

Показник	Рекомендоване значення	Роки					Відхилення			
		2016	2017	2018	2019	2020	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018	2020 до 2019
1 умова (довгострокові активи / довгострокові пасиви)	< 1,0	0,65	0,77	0,75	0,74	1,07	+0,12	-0,02	-0,01	+0,33
2 умова (короткострокові активи / короткостроковий капітал)	> 1,0	1,23	1,09	1,2	1,47	1,23	-0,14	-0,11	+0,27	-0,24

*Примітка. Сформовано автором на основі додатків В, Г, Д, Ж

Проведені розрахунки свідчать про ефективну управлінську політику досліджуваного підприємства у сфері фінансування. Але одночасно, визначена дещо неоднорідна тенденція в їх динаміці говорить про певні проблеми щодо формування оборотного капіталу та поступове зниження рівня платоспроможності підприємства.

Управління оборотними активами є складовою загальної управлінської системи КРБП «Модерн» та становить найбільш велику частину фінансового менеджменту.

Теорія фінансового менеджменту розглядає три основні підходи до формування оборотних активів підприємства:

–консервативний підхід– передбачає створення високих розмірів резервів оборотного капіталу на випадок непередбачених складнощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, погіршення умов виробництва, затримки інкасації дебіторської заборгованості і т.д. ;

–помірний– спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби в усіх видах оборотних активів і створення нормованих страхових їх розмірів;

–агресивний– полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами цих активів.

В остаточному підсумку всі підходи визначають суму цього капіталу і рівень його капіталомісткості відповідно до обсягу операційної діяльності.

КРБП «Модерн» використовує помірний метод формування оборотних активів підприємства.

Отже, дослідивши стан, динаміку та ефективність використання оборотних активів в КРБП «Модерн» можна зробити висновок, що існує ряд проблем які потребують вивчення управлінським персоналом підприємства та розробку заходів щодо удосконалення системи управління оборотним капіталом.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ КРБП «МОДЕРН»

3.1. Оптимізація джерел фінансування оборотних активів на підприємстві

Дослідивши ефективність управління оборотними активами КРБП «Модерн» в II розділі магістерської роботи ми зробили висновки про існування певних негативних тенденцій в динаміці показників фінансування оборотного капіталу підприємства, що потребують вирішення менеджерами підприємства.

А саме, оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансового ризику та термінів залучення капіталу пов'язана з вибором більш дешевих джерел фінансування активів підприємства.

Підприємства можуть застосовувати три різних підходи до фінансування різних груп активів за рахунок капіталу, а саме:

–консервативний, який передбачає використання власного капіталу і довгострокових зобов'язань для формування необоротних активів та половини змінної частини оборотних активів;

– агресивний підхід спрямований на використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань лише для фінансування необоротних активів. Оборотні активи у повному обсязі формуються за рахунок короткострокових зобов'язань;

–компромісний підхід передбачає фінансування необоротних активів та постійної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. При цьому змінна частина оборотних активів фінансується короткостроковими зобов'язаннями [23].

Для вибору більш оптимальної структури джерел фінансування оборотних активів підприємства для досягнення кращих результатів його діяльності проведемо відповідні розрахунки.

Визначимо оптимальну структуру капіталу досліджуваного підприємства на 2021 рік за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Для цього припустимо, що капітал підприємства залишився на рівні 2020 року. При цьому, постійна частина оборотного капіталу включає в себе запаси та дебіторську заборгованість, а змінна – грошові кошти, інші оборотні активи та витрати майбутніх періодів.

Таблиця 3.1 – Вихідна інформація для визначення структури капіталу КРБП «Модерн»з метою мінімізації рівня фінансового ризику на 2021 рік.

Показник	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Необоротні активи	5578,7	36,6
Оборотні активи	9661,6	63,4
у тому числі:		

- постійна частина	8520,5	55,9
- змінна частина	1141,1	7,5
Сукупний капітал	15240,3	100

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуЖ

Враховуючи вихідну інформацію таблиці 3.1, розрахуємо розмір власного та позикового капіталу підприємства при використанні різних підходів до фінансування окремих груп активів (таблиця 3.2.).

Таблиця 3.2 – Оптимізація розміру капіталу КРБП «Модерн» з метою мінімізації рівня фінансового ризику на 2021 рік

Показник	Консервативний підхід	Агресивний підхід	Компромісний підхід
Власний капітал	12192,2	5334,1	8382,2
у тому числі:			
- необоротні активи	5578,7	5334,1	8382,2
- оборотні активи	6613,5		
з них:			
- постійна частина	6613,5		
- змінна частина	0		
Позиковий капітал	3048,1	9906,2	6858,1
з них:			

Продовження табл.3.2

- постійна частина	1907,0	8765,1	5717,0
- змінна частина	1141,1	1141,1	1141,1
Сукупний капітал	15240,3	15240,3	15240,3
Варіанти структури капіталу, %			
- власний капітал	80	35	55
- позиковий капітал	20	65	45

*Примітка. Сформовано автором на основі додаткуЖ

Для більш наглядного розуміння та порівняння існуючої структури на підприємстві та її оптимальних варіантів доцільно підсумувати та звести всі проведені розрахунки до єдиного вигляду (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Структура капіталу КРБП «Модерн» з урахуванням критерію мінімізації рівня фінансового ризику та термінів залучення капіталу на 2021 рік, (%)

Реальна структура	Підходи до фінансування активів підприємства
-------------------	--

капіталу підприємства	Консервативний підхід	Агресивний підхід	Компромісний підхід
	48:52	80:20	35:65

Отже, за розрахунками КРБП «Модерн» не має реального розміру власного капіталу, враховуючи підходи до фінансування активів у 2020 році. Так, найефективніша структура капіталу спостерігається при фінансуванні 80% власного капіталу на 20% позикового. При консервативному підході, підприємство має можливість забезпечити повну вартість необоротних активів та 6613,5 тис. грн. оборотного капіталу, які підуть на фінансування постійної частини оборотних активів.

При цьому, позиковий капітал фінансуватиме змінну частину оборотних активів у вартості 1141,1 тис. грн., та залишкову частину постійної частини оборотних активів у вартості 1907,0 тис. грн. Отже, для більш ефективної діяльності підприємству необхідно наростити власний капітал на 32 %, щоб його частка в сукупному капіталі становила 80%.

Так, при такій умові, КРБП «Модерн» в 2021 році стане стабільним, адже використовуватиме в основному власний капітал та зможе наростити оборотний капітал для покращення структури майна підприємства. Але разом з цим відзначимо, що темпи розвитку подібних суб'єктів господарювання обмежені, оскільки власний капітал не може забезпечити необхідного додаткового обсягу активів в періоди сприятливої кон'юнктури ринку.

Найбільший приріст фінансової рентабельності діяльності та фінансовий потенціал розвитку має підприємство, яке використовує позичений капітал. Але у такого підприємства існує більший фінансовий ризик та загроза банкрутства, оскільки вони залежать від питомої ваги позичених коштів, матеріальних цінностей тощо в загальній структурі капіталу підприємства.

Розрахунки таблиці 3.2 свідчать про те, що при дотриманні підприємством агресивного підходу фінансування власного капіталу товариства із часткою 35% та вартістю 5334,1 тис. грн. буде недостатньо навіть для

забезпечення необоротних активів підприємства, а оборотні активи, при цьому, повністю будуть фінансуватись за рахунок позикового капіталу разом з недостатньою частиною необоротних.

Інша ситуація спостерігається при компромісному підході, при якому частка власного капіталу в сукупному капіталі підприємства – 55% забезпечує лише повністю фінансування необоротних активів, але при цьому спостерігається недостаток оборотного капіталу.

Отже, запропонований метод оптимізації структури капіталу дає змогу стверджувати про ефективність дотримання КРБП «Модерн» підходу фінансування для забезпечення фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування, поповнення оборотного капіталу на 2021 рік та забезпечення оптимальної структури активів підприємства. Як запропоновані зміни вплинуть на ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість КРБП «Модерн», представимо у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Вплив зміни структури капіталу на фінансову стабільність КРБП «Модерн» у 2021 році

Показник	Фактичне значення	Планове значення		
		80:20	35:65	55:45
Капітал підприємства, тис. грн.	15240,3	15240,3	15240,3	15240,3
Власний капітал, тис. грн.	7367,6	12192,2	5334,1	8382,2
Зобов'язання, тис. грн.	7872,7	3048,1	9906,2	6858,1
Оборотні активи, тис. грн.	9661,6	9661,6	9661,6	9661,6
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,48	0,80	0,35	0,55
Коефіцієнт фінансової напруги	0,52	0,20	0,65	0,45
Коефіцієнт фінансового ризику	1,07	0,25	1,86	0,82

Наявність власного оборотного капіталу, тис. грн.	+1788,9	+6613,5	-244,6	+2803,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,23	3,17	0,98	1,41

Дані таблиці свідчать, що найбільш наближеним варіантом до фактичних даних підприємства є співвідношення між позиковим та власним капіталом як 20:80. Слід підкреслити, що цей варіант буде найкращий для КРБП «Модерн», оскільки він наближений як за структурою капіталу, так і за отриманими фінансовими показниками.

Розглянемо даний варіант більш детально. Так, при даній структурі капіталу підприємства (80% власного капіталу та 20% позикового) у КРБП «Модерн» в прогнозованому 2021 році спостерігатиметься зростання коефіцієнта фінансової незалежності з 0,48 до 0,8, що є результатом збільшення частки власного капіталу. Прогнозованим є і зменшення коефіцієнта фінансової напруги до 0,32, що є свідченням зниження частки позикового капіталу підприємства до 20%. Позитивного значення заслуговує зменшення коефіцієнта фінансового ризику з 1,07 до 0,25, що є свідченням покращення структури капіталу підприємства. Одним з головних факторів вибору варіанту фінансування капіталу 20/80 є наявність власного оборотного капіталу у підприємства в 2021 році на рівні 12192,2 тис. грн., при цьому всі інші варіанти та поточний стан підприємства не забезпечували наявності ВОК, що є свідченням покращення його рівня ліквідності. Підтвердженням чого є розрахований коефіцієнт загальної ліквідності, який в прогнозованому 2021 році може зрости до 3,17, що є свідченням зростання ліквідності КРБП «Модерн».

Також необхідно відмітити, що така структура капіталу забезпечить високий рівень підвищення ефективності в результаті дії фінансового важеля, проте збереже фінансову стійкість товариства, що є найбільш оптимальним варіантом для вдосконалення політики управління оборотним капіталом, свідченням чого є найкращі розраховані значення ефекту фінансового левериджу при структурі 80% власного до 20% позикового.

В інших випадках підвищення ефективності управління капіталу за рахунок фінансового важеля різко знизить фінансову незалежність, зокрема фінансова залежність від зовнішніх джерел дорівнюватиме 45–65 %, рівень фінансового ризику – 0,82–1,86, коефіцієнт загальної ліквідності із значеннями 0,98 та 1,41 є нижчою ніж при консервативному методі.

Отже, найбільш сприятливим підходом для КРБП «Модерн» з метою вдосконалення управління оборотним капіталом є консервативний, що забезпечує співвідношення між позиковим і власним капіталом на рівні 20 : 80. Дана структура капіталу суб'єкта господарювання є найбільш оптимальною з метою досягнення ефективності діяльності підприємства задля якої і відбувається поповнення оборотного капіталу, свідченням чого стали прогнозні розрахунки фінансових коефіцієнтів, що визначили покращення рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства при умові дотримання визначеної структури.

Тому можна зробити висновки, що оптимізація структури капіталу відіграє значну роль при вдосконаленні управління оборотним капіталом.

3.2. Вдосконалення механізму управління оборотними активами підприємства

Управління оборотними активами займає особливе місце в роботі менеджера, оскільки є постійним, щоденним і безперервним процесом. Розвиток ринкових відносин визначає нові умови їх організації. Висока інфляція, неплатежі й інші кризові явища, притаманні українській економіці, змушують підприємства змінювати свою політику стосовно оборотних коштів, шукати нові джерела поповнення, вивчати проблему ефективності їх використання, поділяється на такі частини: управління формуванням та управління використанням активів.

Одним із напрямків удосконалення системи управління оборотними активами в КРБП «Модерн» це проведення більш ґрунтованого аналізу

ефективності використання наявних оборотних активів з використанням розширеної моделі коефіцієнта оборотності оборотних коштів.

Розглянемо методику проведення факторного аналізу коефіцієнта оборотності оборотних активів. Це дозволить підприємству отримати детальну інформацію про вплив факторів на результативний показник [45].

Розширена модель коефіцієнта оборотності оборотних коштів має вигляд [14]:

$$KO_{oa} = VP / (BZ + DZ + GK + VMPI + IOA) \quad (3.1)$$

де VP – виручка від реалізації;

BZ – виробничі запаси;

DZ – дебіторська заборгованість;

GK – грошові кошти;

VMPI – витрати майбутніх періодів;

IOA – інші оборотні активи.

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за початковий період, використовуючи формулу:

$$KO_{oap} = VP_p / (BZ_p + DZ_p + GK_p + VMPI_p + IOA_p) \quad (3.2)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що виручку підприємство отримає на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$KO_{oa1} = VP_z / (BZ_p + DZ_p + GK_p + VMPI_p + IOA_p) \quad (3.3)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, величина запасів буде на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$KO_{oa2} = VP_z / (BZ_z + DZ_p + GK_p + VMPI_p + IOA_p) \quad (3.4)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку, величина запасів і дебіторська заборгованість будуть на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$KO_{oa3} = VP_3 / (BZ_3 + DZ_3 + GK_{\Pi} + BМП_{\Pi} + IOA_{\Pi}) \quad (3.5)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку; величина запасів, величина дебіторської заборгованості, грошових коштів будуть на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$KO_{oa4} = VP_3 / (BZ_3 + DZ_3 + GK_3 + BМП_{\Pi} + IOA_{\Pi}) \quad (3.6)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає виручку; величини запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та витрат майбутніх періодів будуть на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду:

$$KO_{oa5} = VP_3 / (BZ_3 + DZ_3 + GK_3 + BМП_3 + IOA_{\Pi}) \quad (3.7)$$

Розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за звітний період:

$$KO_{oa3} = VP_3 / (BZ_3 + DZ_3 + GK_3 + BМП_3 + IOA_3) \quad (3.8)$$

Для виявлення впливу факторів на коефіцієнт оборотності оборотних коштів проведемо такі розрахунки [13]:

1. Визначають загальну зміну коефіцієнта оборотності :

$$\Delta KO_{oa} = KO_{oa3} - KO_{oaп}, \quad (3.9)$$

2. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виручки від реалізації :

$$\Delta KO_{oaBP} = KO_{oa1} - KO_{oaп}, \quad (3.10)$$

3. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни виробничих запасів :

$$\Delta KO_{oaB3} = KO_{oa2} - KO_{oa1}, \quad (3.11)$$

4. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни дебіторської заборгованості :

$$\Delta KO_{oaD3} = KO_{oa3} - KO_{oa2}, \quad (3.12)$$

5. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни грошових коштів:

$$\Delta KO_{oaGK} = KO_{oa4} - KO_{oa3}, \quad (3.13)$$

6. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни витрат майбутніх періодів :

$$\Delta KO_{\text{oaBMP}} = KO_{\text{oa5}} - KO_{\text{oa4}}, \quad (3.13)$$

7. Визначають зміну коефіцієнта оборотності за рахунок зміни величини інших оборотних активів:

$$\Delta KO_{\text{oaIOA}} = KO_{\text{oa3}} - KO_{\text{oa5}}, \quad (3.14)$$

Визначають загальну зміну коефіцієнта оборотності:

$$\Delta KO_{\text{oa}} = \Delta KO_{\text{oaBP}} + \Delta KO_{\text{oaB3}} + \Delta KO_{\text{oaD3}} + \Delta KO_{\text{oaГK}} + \Delta KO_{\text{oaBMP}} + \Delta KO_{\text{oaIOA}} \quad (3.15)$$

Після проведених розрахунків проводиться аналіз зміни коефіцієнта оборотності в цілому, в тому числі за рахунок окремих факторів. На підставі аналізу позитивного чи негативного впливу окремих факторів розробляються пропозиції щодо покращення значення показника оборотності.

Використаємо дану модель для проведення розрахунків щодо визначення ефективності використання оборотних активів КРБП «Модерн» за 2020 рік.

$$1. KO_{\text{oaп}} = 29388,7 / (6008,4 + 1609,1 + 753,9 + 27 + 262,1) = 3,39$$

$$2. KO_{\text{oa1}} = 32450,5 / (6008,4 + 1609,1 + 753,9 + 27 + 262,1) = 3,74$$

$$3. KO_{\text{oa2}} = 32450,5 / (6540,5 + 1609,1 + 753,9 + 27 + 262,1) = 3,53$$

$$4. KO_{\text{oa3}} = 32450,5 / (6540,5 + 1980 + 753,9 + 27 + 262,1) = 3,39$$

$$5. KO_{\text{oa4}} = 32450,5 / (6540,5 + 1980 + 812 + 27 + 262,1) = 3,37$$

$$6. KO_{\text{oa5}} = 32450,5 / (6540,5 + 1980 + 812 + 31 + 262,1) = 3,37$$

$$7. KO_{\text{oa3}} = 32450,5 / (6540,5 + 1980 + 812 + 31 + 298,1) = 3,36$$

$$8. \Delta KO_{\text{oa}} = 3,36 - 3,39 = -0,03$$

$$9. \Delta KO_{\text{oaBP}} = 3,74 - 3,39 = +0,35$$

$$10. \Delta KO_{\text{oaB3}} = 3,53 - 3,74 = -0,21$$

$$11. \Delta KO_{\text{oaD3}} = 3,39 - 3,53 = -0,14$$

$$12. \Delta KO_{\text{oaГK}} = 3,37 - 3,39 = -0,02$$

$$13. \Delta KO_{\text{oaBMP}} = 3,37 - 3,37 = 0$$

$$14. \Delta KO_{\text{oaIOA}} = 3,36 - 3,37 = -0,01$$

$$15 \Delta KO_{oa} = 0,35 - 0,21 - 0,14 - 0,02 - 0,01 = -0,03$$

Отже, за результатами факторного аналізу ми можемо побачити, що найбільший негативний вплив на оборотність оборотних активів мають виробничі запаси, в свою чергу збільшення виручки позитивно впливає на ефективність їх використання.

Враховуючи проведені розрахунки менеджерам підприємства слід посилити контроль за станом та ефективністю використання будівельних матеріалів.

Одним із таких заходів є покращення матеріально-технічного постачання. Організаційна структура КРБП «Модерн» не включає відділ постачання. Тому пропонуємо створити службу матеріально-технічного постачання (МТП). До обов'язків служби МТП має входити: визначення потреби в матеріально-технічних ресурсах, пошук і купівля сировини, організація доставки, зберігання й видача на будівництво.

Використання такої організаційної структури дасть змогу ефективніше використовувати складські приміщення та оптимізувати транспортно-складські операції.

Крім того, за угодою купівлі-поставки КРБП «Модерн» бере на себе витрати на транспортування допоміжних матеріалів. Такі витрати на доставку однієї партії складають в середньому 2500,0 грн. та здійснюються, в середньому, 3 рази на місяць (враховуються витрати на паливо, на амортизацію транспортного засобу та на заробітну шоферів). Річні витрати на транспортування становлять в середньому: $2500,0 \text{ грн.} \times 12 \times 3 = 90000 \text{ грн.}$ або 90 тис. грн. Тому, підприємство може заощадити в рік досить велику суму за умов ефективного функціонування служби МТП.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження діяльності КРБП «Модерн» та ефективності використання його оборотних активів можна зробити наступні висновки.

1. Будівельна галузь – одна з найважливіших у народному господарстві, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни пояснюється тим, що капітальне будівництво створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства.

Тому зростання будівельної галузі неминуче спричиняє економічне зростання у країні і виникнення необхідних умов для вирішення багатьох соціальних проблем. Будівництво здійснюється протягом значного періоду і

потребує тривалого фінансування та правильної організації системи управління його оборотними активами.

2. Можна виокремити три найбільш вживаних визначення оборотних активів: як вартість товарно-матеріальних цінностей; як вартості оборотних фондів та фондів обігу; як авансованої вартості, що функціонує у формі оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Для визначення їх оптимального фінансування велике значення має склад оборотних активів підприємств, до яких відносяться: запаси товарно-матеріальних цінностей; дебіторська заборгованість; кошти в розрахунках; грошові кошти.

Оборотні активи, як фінансова категорія, розкривають свою сутність при виконанні відповідних функцій. В сучасній економічній літературі виділяють дві функції: виробничу та розрахункову.

3. Оборотні активи відіграють визначальну роль у діяльності суб'єкта господарювання, тому що рівень ефективності їх використання покращує діяльність підприємства, підвищує його економічний потенціал і, як наслідок, рівень прибутковості. Але разом з цим окремі проблеми щодо управління оборотними активами вітчизняних підприємств на даний час все ж таки залишилися невирішеними та потребують додаткового дослідження і подальших розробок.

Управління оборотними активами слід розглядати як складний процес, що передбачає виконання наступних завдань: прискорення оборотності оборотних активів; формування оптимального обсягу оборотного капіталу, що забезпечує безперервний операційний процес; удосконалення складу та структури оборотних активів; зростання конкурентоспроможності та платоспроможності підприємства.

4. Представником будівельної галузі в Хмельницькій області є КРБП «Модерн». Підприємство зареєстровано 22.06.1994 року

Юридична адреса: 32100, Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, селище міського типу Ярмолинці, вул. Чапаєва, будинок 1 А.

Основні послуги, які надає підприємство:

- Будівництво житлових і нежитлових будівель.
- Інші будівельно-монтажні роботи.
- Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням

Ведення бухгалтерського обліку в КРБП «Модерн» здійснює головний бухгалтер. Підприємство обрало спрощену форму обліку, автоматизовану за допомогою програми «1С:Підприємство».

Для чіткої та злагодженої організації роботи на підприємстві розроблено Наказ «Про облікову політику».

Фінансова звітність КРБП «Модерн» складається у порядку, установленому Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 року № 39.

5. За п'ять років підприємство здійснювало свою діяльність нарощуючи при цьому свої потужності, про що свідчать його показники. Так зростання основних фондів основному відбулось у 2019 році на 2800,9 тис.грн. внаслідок закупівлі нового будівельного обладнання. Оновлення основних засобів також відбулось і в 2020 році на 1125,1 тис.грн.

Враховуючи специфіку діяльності підприємства (будівельна галузь) можна також спостерігати зростання оборотних активів в 2017 році на 1907 тис.грн, в 2018 році на 646,6 тис.грн, в 2019 році на 2144,9 тис.грн. в 2020 році на 1001,1 тис.грн. відповідно.

Розширення обсягів будівельних послуг зумовило необхідність залучення довгострокових кредитів у 2018 році та зростання довгострокової заборгованості на 647,2 тис.грн. в 2019 році.

Закупівля будівельних матеріалів у свою чергу вплинула на зростання поточних зобов'язань особливо у 2020 році на 1999,2 тис.грн.

Дані аналізу також показують, що КРБП «Модерн» ефективно використовує свої наявні оборотні та необоротні активи, оскільки результатом

діяльності підприємства за 5 років є прибуток. Сума прибутку відповідно за даний період склала: 2016 р. – 720,4 тис. грн, 2017 р. – 807,1 тис. грн., 2018 р. – 896,5 тис. грн., 2019 р. – 1193,9 тис. грн, 2020 р. – 1136,2 тис. грн.

6. Будівельним підприємствам притаманний ряд характерних особливостей, зумовлених специфікою галузі. Основними із таких особливостей є матеріаломісткий операційний процес та тривалий період з моменту початку будівельних робіт до моменту закінчення будівельного контракту. За таких умов виникає об'єктивна необхідність здійснювати ефективне управління оборотними активами підприємства, а саме: запасами, грошовими коштами та дебіторською заборгованістю.

За даними аналізу можна зробити висновки про постійне зростання оборотних активів за п'ять років. Такі зміни відбулись в основному за рахунок збільшення запасів будівельних матеріалів, а саме в 2017 році на 1626 тис. грн., в 2018 році на 276,4 тис.грн., в 2019 році на 896 тис.грн., в 2020 році на 532,1 тис.грн. Також у зв'язку пандемією в 2019-2020рр. різко зросла дебіторська заборгованість на 1585,5 тис.грн. та 370,9 тис. грн. відповідно. В той же час в 2019 році грошові кошти підприємства зменшились на 422 тис.грн., що є негативним фактором.

Однією із ознак ефективного управління оборотними активами підприємства є дотримання так званого «золотого правила». На практиці застосовуючи золоте правило фінансування, користуються двома умовами, що виражають його зміст, а саме: питома вага довгострокових активів у довгострокових пасивах повинна бути меншою від одиниці; короткострокові активи повинні перевищувати короткостроковий капітал (рекомендоване значення більше ніж 1,0).

Так, довгострокові активи складають в довгострокових пасивах в 2016 році 65%, в 2017 році 77%, в 2018 році 75%, в 2019 році 77%, а в 2020 році – 107%.

У свою чергу короткострокові активи підприємства перевищують поточні зобов'язання та забезпечення в 2016 році на 1,23 разів, в 2017 році на 1,09 разів, в 2018 році на 1,2 разів, в 2019 році на 1,47 разів, а в 2020 році – на 1,23 разів.

7. КРБП «Модерн» використовує помірний метод формування оборотних активів підприємства. Помірний метод спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби в усіх видах оборотних активів і створення нормованих страхових їх розмірів.

Але, дослідивши стан, динаміку та ефективність використання оборотних активів в КРБП «Модерн» можна зробити висновок, що існує ряд проблем які потребують вивчення управлінським персоналом підприємства та розробку заходів щодо удосконалення системи управління оборотним капіталом.

8. Одним із напрямків удосконалення системи управління оборотними активами в КРБП «Модерн» це проведення більш ґрунтованого аналізу ефективності використання наявних оборотних активів з використанням розширеної моделі коефіцієнта оборотності оборотних коштів, а також покращення матеріально-технічного постачання та оптимізації структури джерел фінансування оборотних активів підприємства.

За проведеними розрахунками КРБП «Модерн» не має реального розміру власного капіталу, враховуючи підходи до фінансування активів у 2020 році. Так, найефективніша структура капіталу спостерігається при фінансуванні 80% власного капіталу на 20% позикового. При консервативному підході, підприємство має можливість забезпечити повну вартість необоротних активів та 6613,5 тис. грн. оборотного капіталу, які підуть на фінансування постійної частини оборотних активів.

При цьому, позиковий капітал фінансуватиме змінну частину оборотних активів у вартості 1141,1 тис. грн., та залишкову частину постійної частини оборотних активів у вартості 1907,0 тис. грн. Отже, для більш ефективної діяльності підприємству необхідно наростити власний капітал на 32 %, щоб його частка в сукупному капіталі становила 80%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АльваПрайвесі. Дебіторська заборгованість: виникнення, врегулювання, стягнення, списання. URL:<https://alvaprivacy.ua/ua/publikatsiji/debitorska-zaborgovanist>
2. Антонян Л. В. Методика виборамоделиуправления запасами. URL:http://www.uppro.ru/library/logistics/supply_management/upravlenice-zapasami.thtml.
3. Баранова В.Г. Теоретичні засади управління оборотним капіталом. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса: ОДЕУ, 2008. № 30. С. 32–36.

4. Білан К.В. Удосконалення обліку та аналізу дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах. *Матеріали VIII Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів»* (05 травня 2017 року, м. Одеса) Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2017. С. 211-214.
5. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. № 12. 2013. С.24-36
6. Бланк И.А. Управление активами. К.: Ника–Центр, Эльга, 2002. 702 с.
7. Вікнянська В.А. Фінансовий стан підприємства, його оцінка та напрями покращення. URL: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1015>.
8. Богацька Н. М. Сутність, мета та задачі управління товарними запасами – один із сучасних аспектів діяльності підприємства роздрібної торгівлі. Зб. наук. пр. ДНУ. Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. Вип. 191. С. 180–186.
9. Гнатенко Є.П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. URL: [file:///D:/escnof_2013_10\(1\)_20%20\(2\).pdf](file:///D:/escnof_2013_10(1)_20%20(2).pdf)
10. Гусєва Г.І. Дебіторська заборгованість: сутність та класифікація. *Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: матеріали студентської науково-практичної конференції присвяченої Дням науки в Чортківському інституті підприємництва і бізнесу, ТНЕУ*. (9 квітня 2015 р.) Збірник матеріалів: Чортків, ТНЕУ. 2015. С. 104.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. N 436-IV. Дата оновлення: 04.07.2013р. URL: [//zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15).
12. Демченко Т.А. Проблемні питання ефективного формування та використання оборотних активів промислових підприємств. *Інвестиції : практика та досвід*. 2011. №22. С. 45-47.
13. Домбровська Н. Р. Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно з національними стандартами URL: http://www.nbuu.gov.ua /portal/ socgum/inek/2011_7/137.pdf.

14. Економіка підприємств: навчальний посібник / [А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін.]; за ред. А. В. Шегди. 2-ге вид., стер. К. : Знання-Прес, 2002. – 335 с.
15. Зянько В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум для студ. спец. "Менеджмент організацій". Вінниця : ВНТУ, 2008. 83 с.
16. Зянько В.В. Методичні вказівки до написання курсової роботи з дисципліни "Фінансовий аналіз та звітність" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент організацій". Вінниця: ВНТУ, 2011. 34 с.
17. Ильенкова С. Д. Экономика и статистика фирм. М.: Финансы и статистика, 2002. 288с.
18. Іванілов О.С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 1 (67). С. 156–163.
19. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Н. В. Ізмайлова; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. К., 2009. 20 с.
20. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: затв. наказом Державного комітету статистики України від 11.10.2010 №457.
21. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 25. № 2. С. 93-98. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8339/1/13.pdf>.
22. Лимар Ю. В. Уточнення сутності категорії "оборотні активи" в системі суміжних понять. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83119.doc.htm.
23. Ляшенко М.С. Управління капіталом підприємства: конспект лекцій URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrknigatext/>
24. Міщук Є. В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 54–57.
25. Мельник Т.А. Методи оцінки ліквідності підприємства. *Наукові записки*, вип.20, 2016, с.79-93.

26. Милявська Е. П. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 12. С.38-42.

27. Моріна Г. В. Сутність і функції товарного стратегічного планування розвитку підприємства *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 1 (55). С. 244–245.

28. Мойсеєнко І. Фінансове планування на підприємстві. *Фінанси України*. 2007. № 39. С. 155-161

29. Нашкерська М.М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. URL:<http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2674/1/24.pdf>.

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року №237. URL:[//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99).

31. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінансипідприємств: підручник. К.: «Центр учбовоїлітератури», 2013. 504 с.

32. Никонович Г. І. Аналіз і контроль оборотних активів торговельних підприємств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ, 2007. 18 с.

33. Новікова Н.М. Якість управління дебіторською заборгованістю підприємства: необхідність, функції та принципи оцінки. *Реґіон. зб. наук. пр. з економіки "Прометей"*. 2016. № 2 (20). С. 215–218.

34.

Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. Полтава: РВВПУЕТ, 2014. 373 с.

35. Панадій О. П. Наукові підходи до класифікації оборотних активів. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 4. С. 60-65.

36. Паянок Т. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за допомогою економіко-математичних методів. *Економіст*. 2017. № 3 (березень). С. 27–32.

37. Про господарські товариства: Закон України від 03.03.2005р. №2459-IV. URL://zakon2.rada.gov.u/laws/show/1576-12.

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (в редакції від 16.10.2012 р.). URL://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01.996-14.

39. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Станом на 04.07.2013р. URL://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

40. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 від 24.05.1995р. Міністерство фінансів України. URL://www.nibu.factor.ua/info/.

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси” від 20.10.99р., №246. Міністерство фінансів України. URL://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-9.

42. Посилаєва К. І. Поняття і сутність виробничих запасів та їх класифікація. URL:http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vkhnauekon/2011_5/pdf/23.pdf.

43. Тютюнник С. В. Методичні аспекти аналізу дебіторської заборгованості. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємство: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Полтава, 20 квітня 2018 р.) Полтава, 2018. С. 310-313.

44. Тютюнник С. В. Особливості аналізу дебіторської заборгованості. *Сучасні проблеми менеджменту : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф.* (19 жовтня 2018 р.). К. : Нац. авіац. ун-т, 2018. С. 542-544.

45. Чобіток В.І., Пятилокотова К.С. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. URL:http://archive.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf.

46. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2015. № 13. С. 127–130.

47. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз. навчальний посібник. Київ.: ЦНЛ, 2006. 528 с.
48. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2013. 375 с.
49. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Сайт Верховної Ради України № 435-15, станом на 04.07.2013р. URL://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15.
50. Яструбський М. Я. Дебіторська та кредиторська заборгованість. Науковий вісник НЛТУ. 2011. №21.4. С. 276-281.